

Nollan och nätet del 4, *Ryktet går, Noelia*
av Caroline Engvall

Illustratör: Katarina Vintrafors
Förlag: Boksmart
Lärohandledning: Emma F Carlström

Lärrarhandledning till Nollan och nätet, *Ryktet går, Noelia*

I den här lärrarhandledningen får du förslag på frågor att använda i samtal med eleverna i klassen. Visa kapitlets **mobil med frågor** på tavlan eller ge alla en varsin som de klistrar in i sin tankebok. Ha en helklassdiskussion eller låt varje elev skriva ner sina reflektioner i en tankebok. Uppmuntra eleverna att svara lite mer utförligt. Eleven bestämmer själv vem som får läsa i deras bok. De som vill kan slutligen lyfta sina tankar i en helklassdiskussion.

Surfarna <https://urplay.se/serie/207308-surfarna> kan vara en bra serie att komplettera läsningen med.

"Surfarna är ett gäng som bor inne i din dator och åker runt på internet i sin digitala farkost. På vägen tar de sig an frågor som dyker upp när vi är ute på nätet; Vad är en cookie? Varför är det viktigt att vara källkritisk? Och, varför ska man aldrig lämna ut sina lösenord på nätet? Ett minidrama för årskurs F-3 på ämnet digital kompetens. Serien är tänkt att ge en grundläggande förståelse för ett antal begrepp och fenomen på internet, samt skapa en bild av vilka mekanismer som styr urvalet i datorernas sökmotorer."

Jag har i förväg informerat vårdnadshavare om att vi läser böckerna om Nollan och hur vi kommer att arbeta. Sist i boken finns tips på information till vuxna.

Till varje kapitel i boken finns det ord och fraser att samtala om före eller under läsning. Det finns även "mobiler" med frågor till varje kapitel, använd alla eller välj ut några. Du får också förslag på andra aktiviteter att göra med klassen.

När boken är utläst så finns det en bokrecension man kan använda samt ett blad med reflektionsfrågor och korsord. Man kan även bjuda in skolans kurator till en lektion för att svara på frågor och för att ha en avslutande diskussioner kring boken. Hoppas att ni får fina lektioner tillsammans.

Jag har använt hashtaggen #handledningnollanochnätet på Instagram, kika där för mer inspiration. /Emma, @kunskap_gladje_trygghet

Lgr 11 Värdegrund och uppdrag samt övergripande mål och riktlinjer:

https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr11-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet?url=1530314731%2Fcompulsorycw%2Fisp%2Fcurriculum.htm%3Ftos%3D&svurl=12.5dfee44715d35a5cdfa219f#anchor_2

Organisationen Safe selfie academy (grundad av Caroline Engvall som skrivit böckerna om Nollan) utbildar mellanstadier kostnadsfritt och brottsförebyggande om utsatthet på nätet. Läs mer på www.safeselfieacademy.se

Orden i ordflödet som finns med i slutet är:
Ödeshult, Caroline, sommar, kollo, Tantis, mjukglass,
hjälp, faster, vaktmästaren, Noelia, kär
HEMLIGHETER

Emma

@kunskap_gladje_trygghet

Rykten på nätet

Det kan vara lätt att falla för gruppträck på nätet. Ofta kan det kännas lättare att vara med än att vara emot – men när alla peppar och backar varandra på nätet blir klimatet mycket schysstare. DU kan välja att inte skicka vidare en bild eller sprida ett rykte vidare. Våga säga ifrån. Att ta hjälp av vuxna eller kompisar kan vara ett sätt att ta mod till sig.

Förtal

Förtal är ett brott - både i fysiska världen och på nätet. Förtal betyder att du inte får sprida ut saker om andra människor på ett sätt som får andra att tycka illa om någon.

PS till dig som lärare: Skolan har ett ansvar att jobba för att förebygga nätmobbning, kränkningar och ryktesspridning, även om kränkningen sker på nätet.

/Caroline Engvall

Ord och fraser att samtala om före läsning för att eleverna ska vara bättre rustade att möta texten.

Framsida

Vem är författare och illustratör? Vad innebär det att vara författare eller illustratör tror du? Vad ser du på bilden? Vad tror du kommer hända i boken?

Kapitel 1

oändligt, stigen, kollo, pirrigt, låta som mumintrollet, skymningen, "big lajk"

Kapitel 2

"Kroppen flyger lätt som en ballong", luktar glitter, ryggar undan, ljumma

Kapitel 3

vadar, ångrar, doppa dig, ben som stelfrusna stolpar, fegis, mes, tänder skallrar, dy,

Kapitel 4

nappar åt sig, vassen, frustar till, rynka pannan, sprida fejkbilder, fnissar

Kapitel 5

slammer från porslin, knycker med nacken, sträng, dörrkarmen, "mina kinder brinner", grimas

Kapitel 6

scones, vaktmästaren, besviken

Kapitel 7

annorlunda, automatiskt, klunk, svika

Kapitel 8

slut i ett nafs, förvånad, bugar, servitör, förtjust, skrockar, fastfrusen, avslöjade

Kapitel 9

explodera, "orden har klistrat fast sig på min tunga", förstöra, stirra, ögonvrån, väluppfostrade, trasmattan, sträng,

Kapitel 10

fnissa, lätt som bomull, necessären

Kapitel 11

virvlande tornado, horisonten, bruset, hånskrattet, faller fritt, skriker högt utan ljud

Kapitel 12

kroppen är som sten och ögonen som grus, mardrömmen, skratta åt någon och med någon, pinsamt

Kapitel 13

surrar, high fives, genomskinlig, doftar ljuvligt, takbjälken, Hyvä (bra på finska), strösslar

Emma

@kunskap_gladje_trygghet

Kapitel 14

spottar och fräser, flämtar, flaxar med handen, är kvitt, knyter nävarna

Kapitel 15

gardiner fladdrar, spökarmar, surrar som envisa myggor i huvudet, varmt som i en gryta, skrapar och hasar, rummet flyter ihop, mystiskt

Kapitel 16

stickig, nattduksbordet, liovlig fantasi, bli stel, klibbigt

Kapitel 17

tiden har stannat, tårarna bränner, gnissel

Kapitel 18

dörröppning, springa, irriterad, Whatever

Kapitel 19

brädhögen, tälja, flöjt, serverade, hammarslag, trädstammarna, mossa, balans, vilda ögon

Kapitel 20

dimmig, böljande slöjor, hämnas, haka på någon, orden sitter fast i munnen, skvallra, knipa, själen

Kapitel 21

allrummet, brasan sprakar och sprätter, stela ansikten, harkla sig, allvarlig, spridas blixtnabbt, rykten, stämningen

Kapitel 22

sväljer hårt, ögon stora som tallrikar, tillfälle

Kapitel 23

gå ner på knä, famlar, glimmar, stirrar, dra efter andan

Kapitel 24

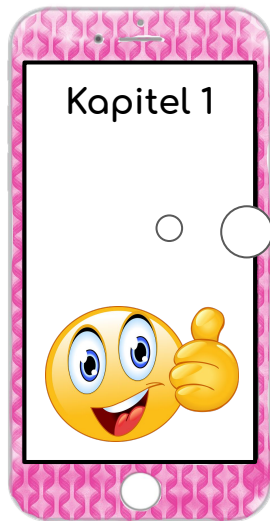
kärlek, tittar på en osynlig klocka

Kapitel 25

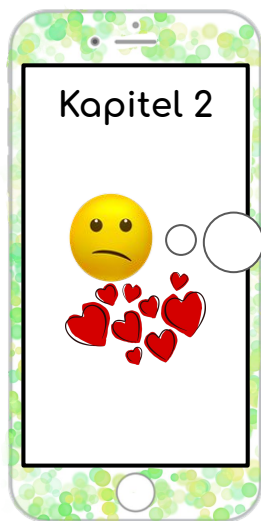
puls, sjunker ner bredvid, hellre, tvärtom, bli ihop

Emma

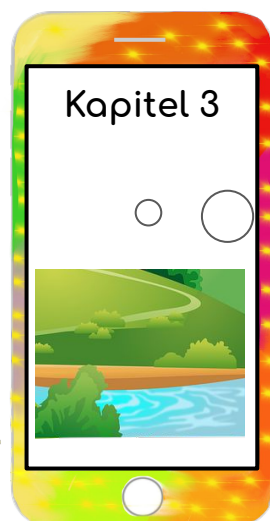
@kunskap_gladje_trygghet

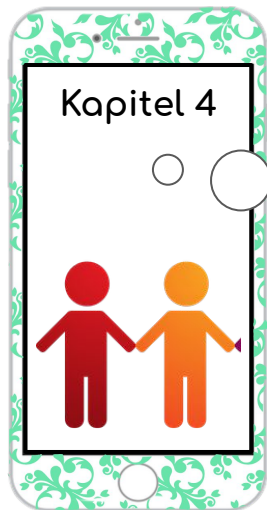
1. Var är Nollan och Alex?
2. Hur länge ska de vara där?
3. Vad vet Alex att Nollan tycker om?

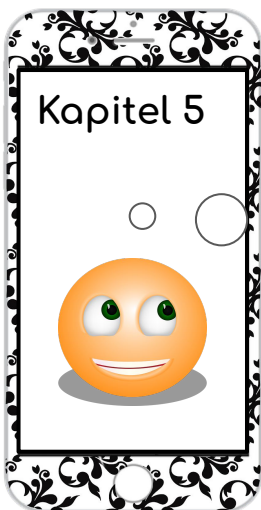
1. Vad frågar Nollan om blåmärket? Varför tror du att hon frågar så?
2. Vad menar Nollans mamma när hon säger att "Kollo kommer göra honom gott"?
3. Varför vill han inte bada mer, tror du?

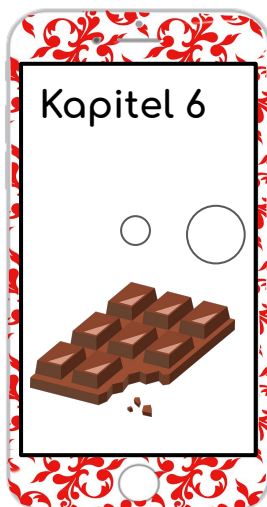
1. Varför ångrar Nollan att hon ska bada?
2. Varför blir Nollan varm?

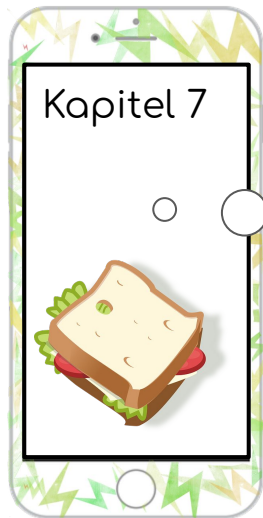
1. Vad menar Alex med att Nollan inte är som andra?
2. Varför gör man ibland saker mot sin vilja tror du?
3. Vad tror du Alex kommit på för "sjukt rolig grej"?

1. Varför ser Tantis sträng ut?
2. Vad gör Alex bakom Tantis rygg?

1. Vad luktar det i kollohuset?
2. Vad ville Alex att Nollan skulle göra i en affär åt honom en gång?

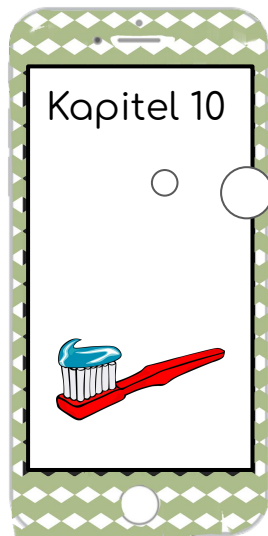
1. Varför tror du att Alex betar sig annorlunda?

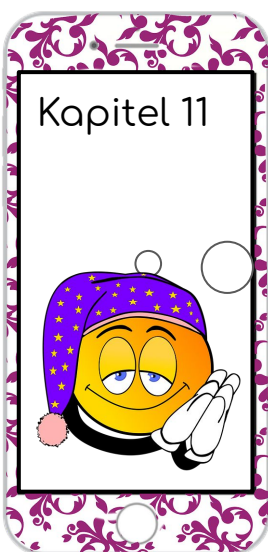
1. Vad spelar barnen efter kvällsfikat?
2. Är alla skämt roliga?
3. Vad får Tantis av Alex?

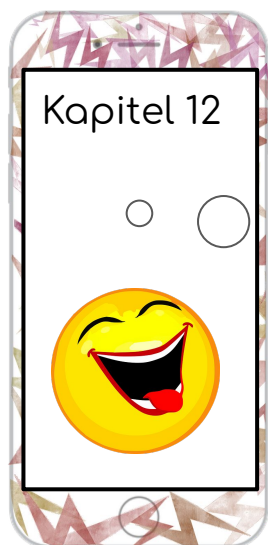
1. Vad tycker Tantis om alla kollobarn?
2. Varför spottar hon ut kaffet?

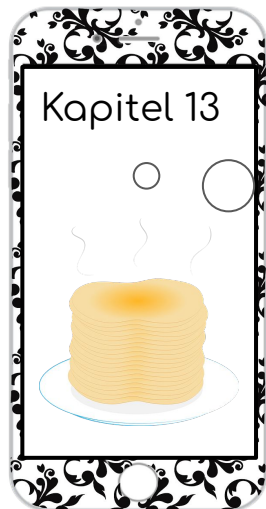
1. Varför var alla barn extra glada när de gjorde iordning sig för kvällen?

1. Vad drömmar Nollan om den natten?
2. Varför drömmar hon så tror du?

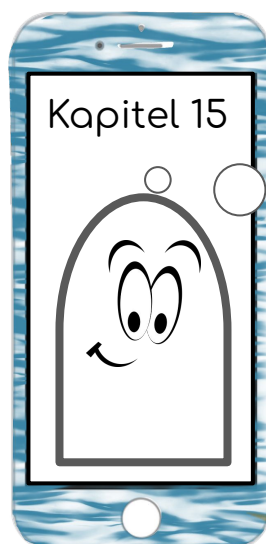
1. Vad betyder det att skratta åt någon och att skratta *med* någon?
2. Varför har Nollan en kall klump i magen?

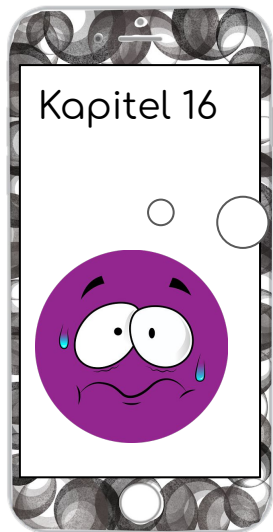
1. Varför tror du att Nollan är genomskinlig för Alex?
2. Varför tror du att Alex skriker HJÄÄÄLP?

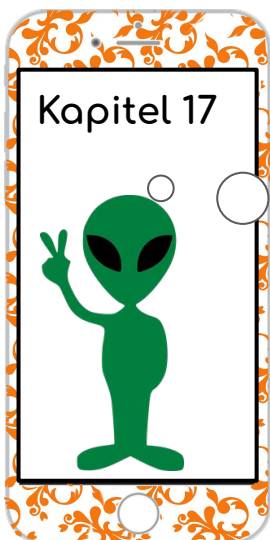
1. Återberätta vad som hände i kapitlet.

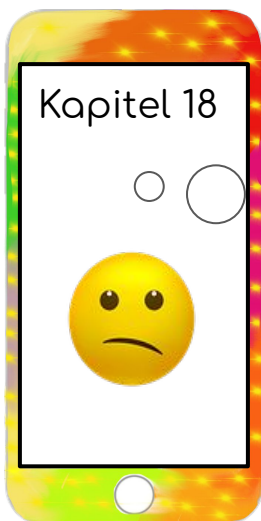
1. Vad är ett bra skämt tycker du?
2. Vad hör Nollan för mystiskt ljud tror du?

1. Varför är det bra med livlig fantasi?

1. Vem står utanför tror du och varför står hen där?

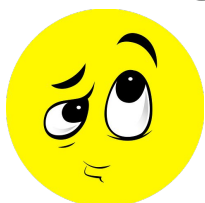
1. Varför blir Nollan irriterad?
2. Vad vill Alex ha hjälp med tror du?

Kapitel 19

1. Vad menar Alex med att det är krig?

Kapitel 20

1. Varför kan man känna sig ensam fast man har många människor runt sig?
2. Varför vill inte Nollan skvallra på Alex?

Kapitel 21

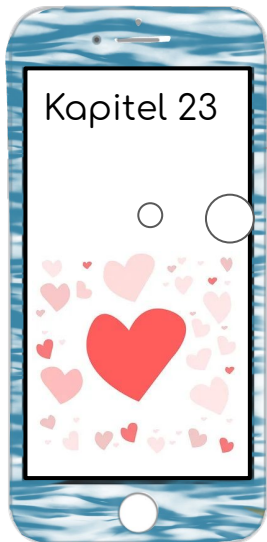
1. Stämmer ryktet om Tantis?
2. Vad är det för skillnad på att sprida rykten i den fysiska världen och i den digitala?

Kapitel 22

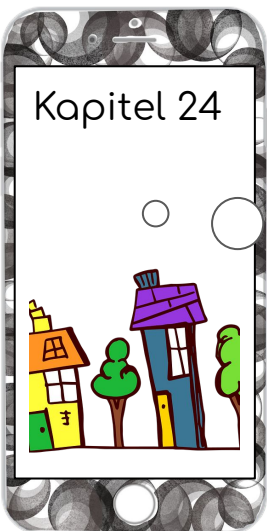
1. Varför blir Alex röd i ansiktet ?

Kapitel 23

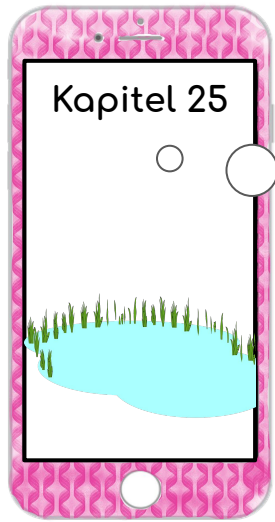

1. Varför står vaktmästaren på knä?

Kapitel 24

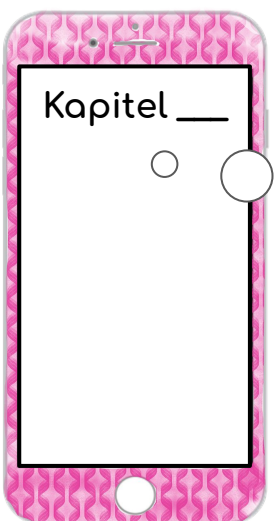
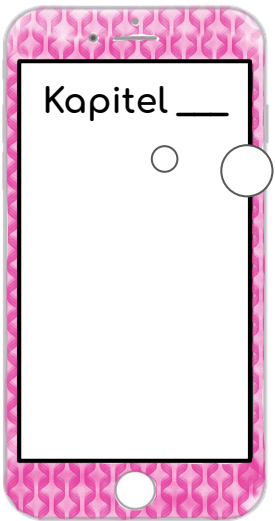

1. Nollan vill inte åka hem. Varför tror du att hon känner så?

1. Beskriv hur du tror att det ser ut vid sjön där Nollan och Alex sitter.

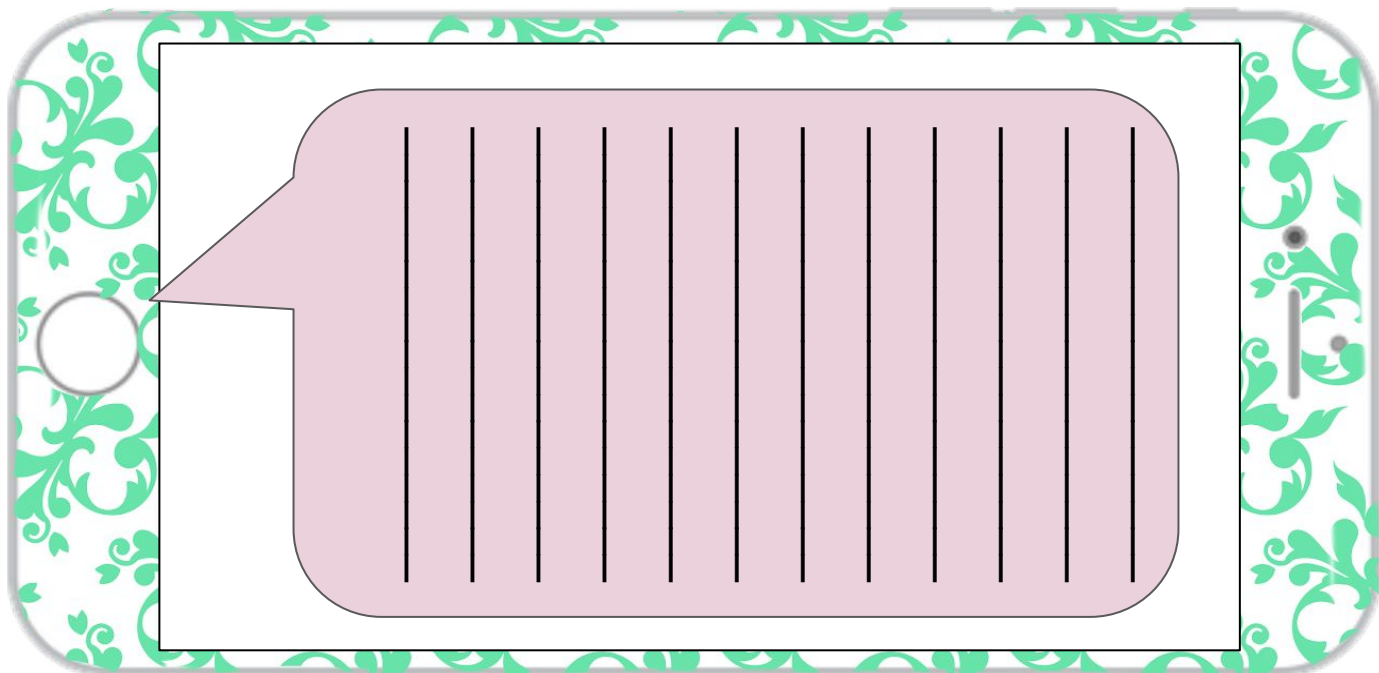
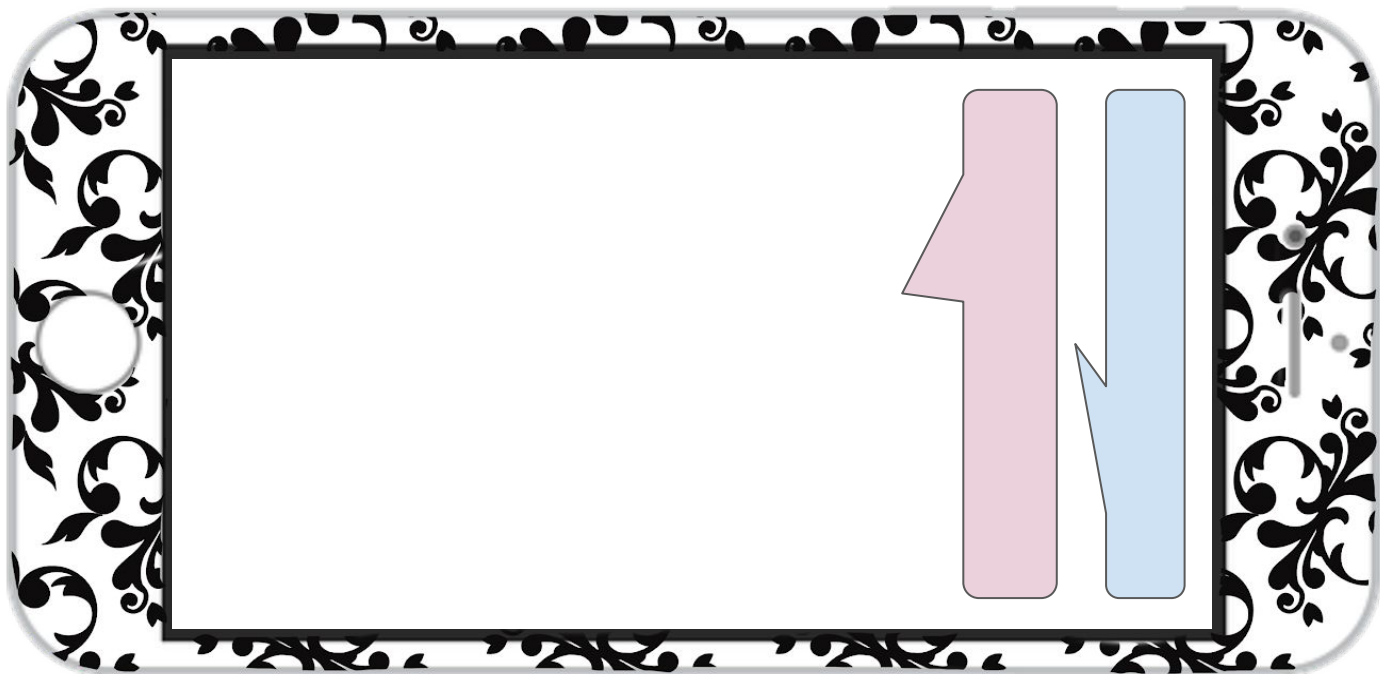
Skriv egna frågor till något kapitel:

Dessa kan man använda som ett komplement till vissa kapitel. Låt eleverna skriva för hand eller på dator/lärplatta. De kan också turas om att skriva, chatta på låtsas och sedan läsa upp de olika chattarna för varandra.

Ett förslag är att samtala om skillnaden på sms-/chattspråk och skriftspråk. Ni kan även samtala om olika förkortningar i skriftspråk och de som kan finnas när man chattar.

Förslag: Klistra in dem i en tankebok eller liknande och låt även eleverna färglägga sina "mobiler".

Lektionstips 1

Gör fyra-hörn-övningen och ordflätan (se arbetsblad i slutet).

Lektionstips 2

Dela in eleverna i mindre grupper, låt dem komma på och spela upp små scener för varandra som handlar om utsatthet på nätet. Låt eleverna spela upp en gång till och då kan klasskamraterna säga STOPP där de vill ändra något som händer. De byter då ut en av eleverna i gruppen och ändrar till ett bättre/ lyckligare slut.

Lektionstips 3

Använd bladet med reflektionsfrågor, gör en bokrecension och låt alla färglägga målarbilden av Nollan. (se arbetsblad i slutet)

Lektionstips 4

Lek viskleken

Låt eleverna testa att föra information vidare från den ena till den andra i klassen för att se om informationen förändras eller om den är samma i slutet ju längre ifrån källan den kommer ...

Sätt/ställ alla i en stor ring. En deltagare hittar på en mening som den viskar vidare till den bredvid i cirkeln, som i sin tur viskar till nästa osv Den som får meningen viskad till sig ska föra vidare det den hört oavsett hur konstigt det låter. Man får bara viska en gång var. Den som är sist säger meningen högt. Diskutera om det blev samma information i slutet när alla fört meningen vidare.

En variant av denna lek är att man för en rörelse vidare. Alla står på en lång rad med ansiktet framåt. Den längst bak knackar på den framför som då vänder sig om. Den längst bak visar ett rörelsemönster, inte för svårt. Nästa person vänder sig om igen och knackar den framför på axeln och visar rörelsemönstret. Detta fortsätter tills den längst fram visar alla det rörelsemönster hen sett.

Förändrades rörelsemönstret från första till sista person?

Förbered några rörelsemönster och meningar om eleverna behöver hjälp i början.

Koppla ihop detta med källkritik, ryktesspridning och förtal.

Fyra-hörn-övning

Eleverna får fyra valmöjligheter. Låt hörnen ha nummer 1, 2, 3 och 4. Hörn 4 är alltid ett eget alternativ eller pass. Låt alla prata någon minut om varför de valt just det hörnet de valt. Man får säga pass när man blir ombedd att förklara sitt val av hörn. Man får byta hörn och ändra sig när man hör hur andra tänkt.

En lättare "kom-igång-fråga":

När du äter godis så äter du helst:

1. lakrits
2. choklad
3. chips
4. eget alternativ eller pass

Du någon skriver något taskigt om dig i en chat så:

1. blir du ledsen men säger inget till någon.
2. går du direkt till en vuxen.
3. säger du ifrån till din kompis när ni ses nästa gång ni ses.
4. eget alternativ eller pass

När jag vill prata om något viktigt så väljer jag att prata med:

1. någon i min familj
2. någon vuxen i skolan
3. en kompis
4. eget alternativ eller pass

Om en kompis ber dig hålla en hemlighet som inte känns bra skulle du:

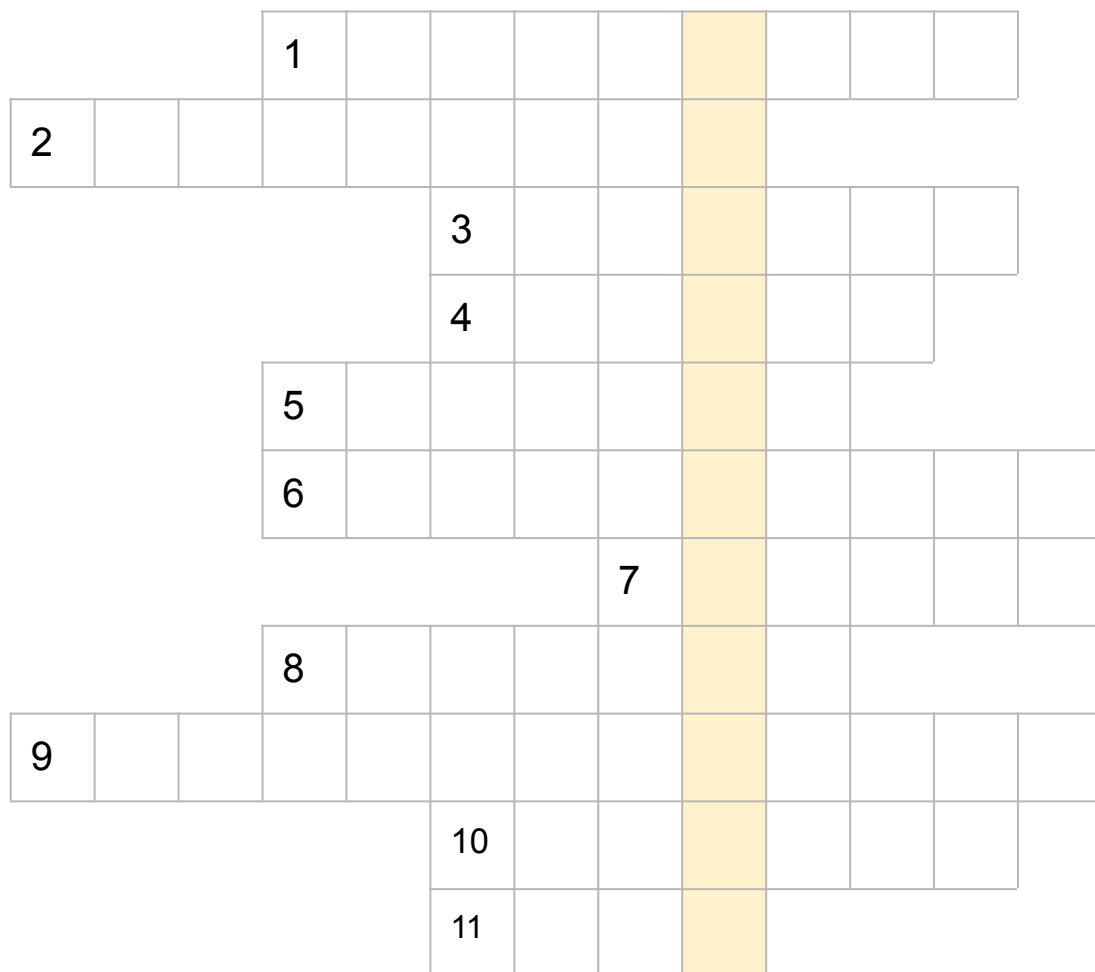
1. håller hemligheten för dig själv
2. prata med en vuxen
3. be din kompis att berätta för någon
4. eget alternativ eller pass

Hitta på fler egna exempel som passar din elevgrupp...

Ordfläta

Läs alla ledtrådar till ordflätan och skriv svaren vågrätt. Bokstäverna i de "orangea rutorna, skrivs längst ner. Skriv en mening med hjälp av ordet som bildas.

1. Här bor Nollan
2. Författare till boken är ...
3. Det är årstiden ...
4. Det här stället är Nollan och Alex på
5. Henne prankar Alex
6. Något kallt som Nollan gillar mycket
7. Skriker Alex när han fått salt på pannkakan
8. Hos denna släkting bor Alex medans hans pappa är på sjukhus
9. Faller på knä och friar
10. Heter Nollan egentligen
11. Är Nollan i Alex

Att reflektera över när boken är utläst

Svara med hela meningar och motivera ditt svar.

Har du hört om att man kan sprida rykten i till exempel en chat?

Vad tycker du är ett bra prank/skämt?

Vad är ett dåligt prank/skämt?

Vem bestämmer vad som är roligt?

Hur känns det att bli skrattad åt?

Hur kan man göra ett bra prank på nätet?

Bokrecension

Titel: _____

Författare: _____

Illustratör: _____

Boken handlar om _____

Ringa in några ord som beskriver boken bäst

Kul	spännande	läskig	lång
kort	bra	berättelse	tråkig
humoristisk	lärorik	fakta	

Rita en bild:

Boken får ____ smileys:

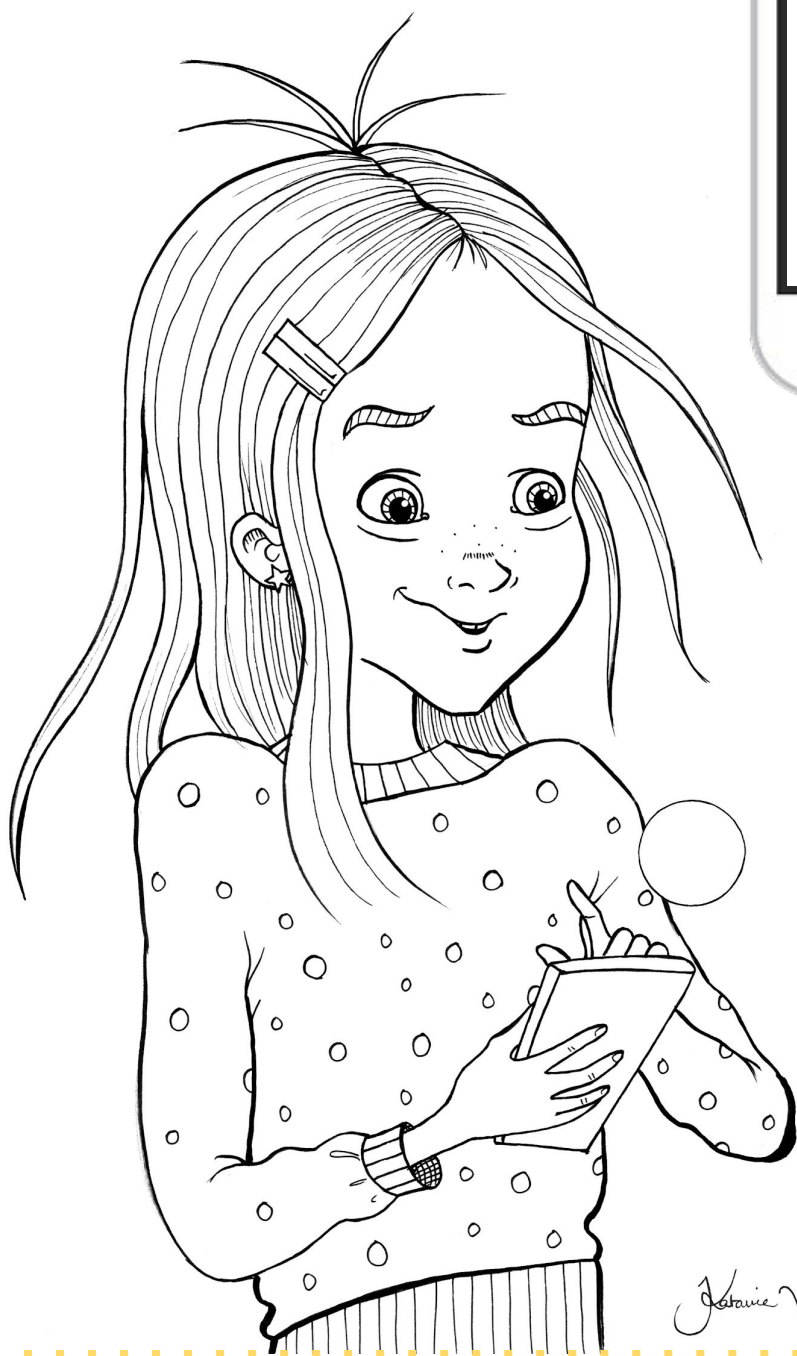
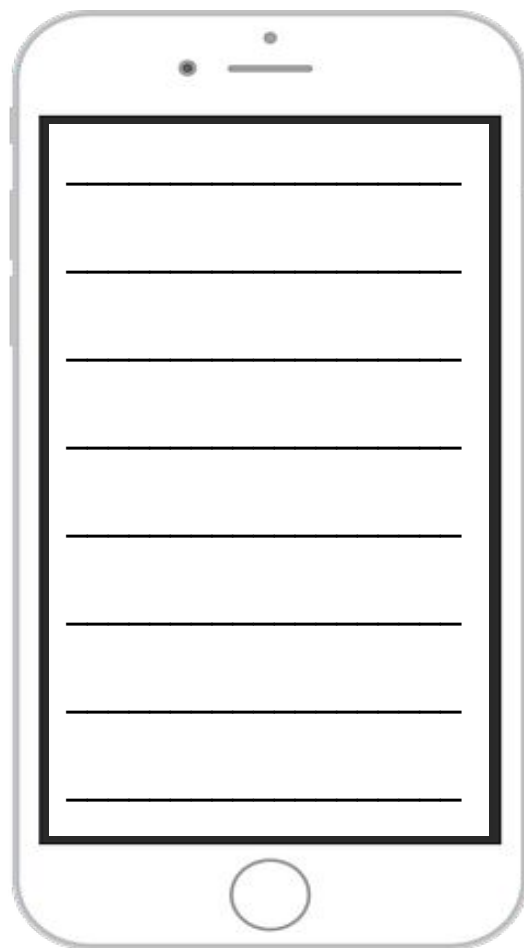
Färglägg

Emma

@kunskap_gladje_trygghet

Färglägg bilden, rita emojis som flödar ut från mobilen. Kanske skriver Noelia något till Alex... vad?

Julianne Vinkrafors